

Latweefchu Awises.

Nr. 42.

Zettortdeenâ 20. Oktoberi.

1860.

Awifchu - sinnas.

Behterburgas Awises Stâ un 10tâ Oktoberi wezjas Keiserenes dakteri islaidufchi grahmatas, ka muhsu Kunga un Keisera augsta mahte **Aleksandra Weodorowna**, no Wabzsemmes pahrnahlfuse atkal ar krukhtim flimma palikkufe un tai mas spehka effoht.

Wilna. Muhsu Kungs un Keisera Wilnâ bijis balnizâs, lasaretâs, augstâs skohlâs un kumedinâ, brauzis pa jauno Wilnâs dselses-zellu un beidsamu almini lizzis pee ta tunnela (zaur kalnu teescham zauri raktu wehwetu zellu), kas 7 werstes no Wilnâs tohp faifhts. Arri leelu munstereeschanu turrejis ar kahneeku, jahneeku un leelu-gabbalu pulkeem. Winna augsti weefi irr Meklenburgas Leel-Orzogs, Pruhfchu Prinfschi, Wirtembergas Efsu-Kasseles Prinzijs. Stâ Oktoberi pußzell 11tôs no rihta Keisera pa eisenbahni no Bjelostokas isbrauzis un 4trôs pehz pußdeenas ar leelu gohdu un gawilefchanu Warschawâ usnemts tappis. Pulksten 7nôs walkarâ ir Krohna-mantineeks no Behterburgas Warschawâ atfrehjis. 9tâ Oktoberi 10tôs no rihta Warschawâ atbrauzis Pruhfchu Prinzijs-waldineeks. Arri Gistreikeru Keisera Pranzis Johseps tur nobrauzis 10tâ Oktoberi.

Berline. Prinzijs-waldineeks lihds ar zitteem augsteem waldineekeem faunojâhs par Sardinjeru Rehninu, ka schis dumpineekeem Italiâ cet paligâ un bes kahdas wainâs un wiffas Giropas walstu likkumus un spreedumus tihschi pahrelahpdams, eejauzâhs zittu walstu leetâs ar karea-spehku, un bes karea-peeteifchanas eelaufes Pahwesta semmê, Pahwesta karea-spehku sakahwis, semmi atnehmis un tâpat ar Neapeles Rehnianu gribb darriht un ar karea-spehku us Neapeli dewees. Leelu grahmatu Pruhfsis laidis Sardinjerim un tam israhdijs wif-

fas wainâs un zil nelabbi darrijs un wehl gribboht darriht. Muhsu Keisera tadeht arri pawehlejis Sawam Ministeram un weetneekam Sardinia isheet no Turines un arri Sardinjeru weetneekam Kreewu semmê ja-iseet no Behterburgas. Napoleons arri rahdotees dusmigs par Sardinjeru Rehnina darbeem, bet zitti falka, ka Sardinjeris tâ jaw ne darrijschoht bes Napoleona sinnas un wehleschanas. Napoleo-nam par to atdohfchoht Sardinias leelo fallu. Par to atkal Gulenderi dusmojahs un falka, ka to ne wehleschoht. Arri Gulenderi, ka rahdahs, fahf fabeedrotees ar Pruhfcheem, un Napoleons jaw par to fuhdsahs, ka Gulenderi no wianna draudsibas un beedribas gribboht atstahf. Arri bihtahs, ka Warschawâ augstee waldineeki prett wiannu un Sardiniu ne fabeedrojâhs. Gistreikeru Keisera schinnis deenas sawas walsts waldifchanu pahrtaisijis, un tahdus likkumus dewis, zaur kurreem wianna pawalstneekeem wiffuwairaf Unguru semmê leelakas brihwesfibas tohp dohtas. Gaididami wiffi us to bij gaidijufchi un nu lohti preezajâhs. Gistreikeris Italiâ, Wenezias dalkâ un pee Mingias uppes fakrahj karea-spehku, un tâpat atkal darra Sardinjeris pee Gistreikeru rohbescheem, un tâ rahdahs, ka abbi us karru gattawi Wenezias labbad, pehz kurras Italeefchi ar warru laufchahs.

Pa tam Wiktors Emanuels eegahjis Ankonas pilfatâ (ko Pahwestam atnehmis), ar ne-isteizam u leelu preeku un gohda parahdifchanu no laudim us-nemts un wiffadi zeenichts tappis. Tad gahjis us zitteem Pahwesta pilfateem un ir tur tâpat gohdi-nahts tappis un nu lassam, ka jaw nobrauzis pafschâ Neapeles pilfatâ. Neapeles Rehninfsch Pranzis II. arween wehl stipri turrahs pee Wolturnas up-ves, Kapuâ un Gaetâ. Tit ne ikdeenas kaujâhs masâs kaufchanâhs ar Garibalda karea-pulkeem, arri

Augustas kreposts gan padeweēs, bet Garibaldi ne effoht spehla deēgan, Kapuii panemt, Rahninu falaut un iēdsiht no Italias. Ia Sardinias Rahnina karraspehls ne nahks paligā; tad til ahtri gan ne eēs.

Italia. Par to kaufchanohs Stā Oktobēri raksta, ka Rahnina Prantscha saldati, kurrām wehl effoht 40 tuhft., fahkufchi ar Garibaldā pulsteem, un 7 stundas itt nikui kahwufcheēs. Weidsiht Garibaldis winnejis, eenaidneekus aiēdsinnis, 4 leelusgabbalus un 200 saldatus panehmis. Taggad ildeenas weens ohtru schaujahs un bombardēere, bet leelas leetas ne noteek. Itā Oktobēri istabā, kur Garibaldā wirsneeki gullejuschi us galda, eenaidneeku bomba zaur 2 feenahm gahjuse zauri, us to galdu uskrittuse un pahrsprahguse. 2 wirsneeki us nahwi eewainoti un 3 wirsneeki sadraggati tappufchi. Atskrehje wehl ohtra bomba un to nammu eededsinajuse. Raksta, ka 17tā Oktobēri Sardinjeru karraspehls ar Neapeles Rahnina pulka kahweēs pee Fernias, un ka Sardinjeri 1 Generalu, 50 wirsneekus, 1 karrōgu un 800 saldatus scheem panehmuschi.

Sihria. Us Wuada Pascha usaizinaschanas tikkai 12 no teem Turku fleplawu wezzakeem, kas kristigus zilwekus til besdeewigi kahwufchi, nahkufchi un paschi padewufcheēs. Tee zitti woi isbehgufchi, woi turrahs pretti. Sprantschu karraspulki ar Turku Keisera pulsteem nu eet Lihbanus kalnōs schohs ar warru falaust.

Wilna, 6tā Oktobēri. Ar telegrawi pee muhsu Kunga un Keisera Wilnā atskrehjuse no karrasMinistera tahda sinna. Pischpekes kreposts 5 deenas no muhsu Kreewu karraspehla aplehgerehtis tappis un 5tā Septembēri padeweēs ar wisseem karraswihreem un karrasleetahm. Esam dabujuschi 627 zilwekus, 11 dselēs un 5 warra leelusgabbalus, 3 karrōgus un Atabela Dakta karraszirwi. No Kreeweem noschauts tappis 1 saldats, eewainoti 1 wirsneeks, 5 saldati, un 1 saldats no lohdes draggahs tappis. Muhsu saldati pee labbas weffelibas.

Gulante. Pee winnas juhmallahm schinni wehtrainā gabbā wairak kuggu falausti tappufchi

ne tā zittōs gabbōs. 1645 zilweki noslikufchi; 14 miljon rubelu effoht skahdes. 2233 zilweki no slikschanas pasargati tappufchi zaur tahm glahbschanas-laiwahm, ko Gulanderi taggad isgudrojufchi un ko kahda beedriba turra 156 weētās pee Gulantes juhmallahm. Schi beedriba ar schihm laiwahm jaw isglahbuse kahdus 10 tuhft. nelaimisgus zilwekus. — 3.

Leepajā preeksch kahdahm deenahm atwedde ar dampkuggi no Sprantschu semmes to maschini, ar ko nahkofschā pawaffarā fahks schi pilfata ohstu dšikaku un leelaku rakt. Schi maschine teek taggad, no kahdeem no Sprantschu semmes schē atnahkufcheem meistereem ohstmallā uestaisita. To no dselēs ween un dauds gabbaleem us kugga wihsī saleek, un irr mehrena kugga garumā un plattumā. Pee schi teizama un skunstiga darba irr gan ko skattitees, bet leelaka redseshana buhs, kad maschine buhs gattawa un ar to muhsu ohstā to leelu rakshanas darbu strahdahs. Pilfatam waijaga preeksch ohsta pahrtaisshanas 22 tuhft. affis leelu un masu alminu gahdaht. Tee malkahs labbu naudu, un alminu weddejeem buhs labbi pelni. — — Leepajā. Tai 22trā Septembēri fagehlahs tē lohti bahrga wehtra, kas 2 deenas un 2 naktis breefmigi plohsijahs un daschu skahdi padarrija. Dauds schi gabbala arrajeem notikke skahde pee liinneem, kas klaijumā iskleesti bij un ko wehtra par mallu mahlahm isgainaja un tā fajauze, ka no teem nekās wairs naw. Zittur wehtra labbibas kaudses isahrdija un jumtus isplohsija. Nelaimē un leela skahde irr juhrā pee kuggēem notikkufi. Tai juhmallā no Balangas (Pruhschu rohbeschōs) lihds Wentšpilli tikke 5 kuggi no juhras iēdsihti un pawissam falausti. No 2 kuggēem gan laimejahs zilwekus isglahbt, bet no teem zitteem wihsī zilweki noslikhe. Weens diwmastigs kuggis, bet ne sinn no kahdas semmes un pilfata, tai 23schā Septembēri no rihta pulkst. 6schōs. Schkehdes gabbalā, 2 juhdes no Leepajas seemela puffē, pohstā gahje. Bailigi un behdigi bij redsoht, ka 6 matrohschi mastōs fakahpufchi un pee teem turredameēs, pehs glahbschanas kuhdsahs. Kuggis ne bij wis

tablu no mallas; warreja buht kahds pahris simts johku; bet tomehr wihri, kas schè bij faskrehjuschi gribbedami no firds nelaimigeem glahbfschanu sneegt, ne spehje ar masahn pee rohkas buhdamahm sweijulainahm kuggim pee-eet; jo juhra bij aplam bahrga, un lohti leeli wisni kauhdami un puttedami wehlahs. Wisni us ahtru brihdi kuggi sadausija, abbus mastus nolaufe, un kuggineeki wiffi dwehfeli islaide bahrga juhreas straumè. Ne ilgi, to paschu brihdi, juhra mallà ismette weenu jaunu nosfihkluschu seewisfchi, kam tik krells ween bij apgehrtts. Laikam wiina sawas wirsdrehbes bij nowilksfi, gribbedama ispeldeht. 3 deenas pehz to atradde pee Leepajas ohstas ismestus 3scha nelaimiga kugga matroschus, no kurreem weenam rohka bij zeeti eefehrtts sudraba pulkstens ar eerakfitu wahrdu John Bain. Pilsata waldineeki lifke schohs sflihlonus Wahzu kapsehta, là peenahlahs paglabahht. Lai nu wiini un winnu beedri, kas warrbuht wehl juhreas kappà gull, faldi isdufs nahwes nakti, un lai tas wiffuwarrenais Deews winnus aplaimo sawa debbes-walstiba. J. Sch—r.

Bahrte. Weenumehr schur, tur tà gaddahs, un ir muhsu gabbalà ne fenn Leitis no Leepajas pahrbrauhdams bij nakti grahwi apgahsees un nosfittees. Nu atkal 4tà Augusti muhsu paschu lauschu apprezjees, 28 gaddus wezs kalps, ar feena wesumu no tahkas plawas pahrbrauzohht, nakti apfnaudees, grahwi aplkritts un nosfittees. Ko tad no scheem notiklumeem mahzamees? — Isseedams no mahjahm atsweizinaht sawejus, teem muttes doht un „ar Deewu“ fazzihht, là lungi to zeeni allasch darriht, jo drohfschi buht ne warr, woi warr wehl dsihws ar teem fatiktees. Un us zekku dohdamees peeluhgt, — ja ir ne kahdu dseefimu padseeda-johht, là gan ihsti wajadsetu, — tad tomehr jelle ihfòs wahròs Deewu peeminnoht. Deewu peeminneht, irr swehtigs pee meefas un dwehseles! — Wezzòs laikòs tee kristiti buhs to gan darrijuschi, zittadi „zekka dseefmas“ muhsu mihlà, wezzà dseefimu grahmatà ne rastohs. J. B.

Satschu semmè tannis kalnòs ko per „Erzgebirge“ nosauz, irr Gelenanes zeemà tai 14tà

Maiji pehz wufsdeneas til breefmigs leetus ar kruffu un pehkonu bijis, kas tur ne-isfakkamu pohstu padarrijs. Ta kruffa wistas pautu leelumà, irr kohleem lappas nosittuse juntuus un lohguis sadausijuse, un wiffas druwas tà maitajuse, ka uemas ne warr pasiht, ar ko tahs papreelsh bijuschas apsehtas. Zaur breefmigu leetus gahfschanu uppite tà bijuse pahrluhduse, ka tohs ne fenn ar leelu publiu tai-situs leel-zekkus un tiltus isphostijuse un aisneffuse; weena dsihwojama ehka un weens labbibas schkhnis no uhdena lihds aisrauti, un dauds zittas ehkas tà maitatas, ka tahs wairf ne warr bruhkeht, arri Deewam schehl lihds schim irr sinnamò, ka trihs zilweki schi breefmigà laikà sawu gallu dabbusjuschi. Zau daschu gaddu papreelsh scheem lautineem daschadas peemelleschanas ar sehergahm, pluhdeem un negaisu bijuschas. Wehl leelaka kruffa ar breefmigu pehkonu un wehtru scho waffar bijuse pee Leipzigas pilsata, kas bes sinnas dauds glahschu ruhtu un junta dastinu sadausijuse, skurstenus apgahsuse, un leelu skahdi padarrijuse pee teem jaukeem kohleem, kas wifsaplahht pilsatam skahditi un kur pilsatneeki labpraht zeere. Zitti salausiti, zitti ar saknehm islausiti; leelu leela skahdi irr pee auglu kohleem, kas ar bagateem augteem pahrpilni bijuschi. Par laimi leela garra reise Eisenbahnes rattu dabbusjuse noskreet Leipziga pirms wehtra par dauds nikna palikkuse, zittadi leela nelaimè brauzejem buhtu notikkuse.

R. S.

No Australias.

(Skattees Nr. 41.)

No wiffahm mallu mallahm faskrehje laudis seltu rakt un skalloht. Stahsta no meestneeka kahda, kas ar 3 draugeem sahje bedri rakt seltu mekledams. Jaw 145 pehdas wihri bija bedri rakkuschi, bet wehl ne bija seltu usgahjuschi; wihreem peetruhke naudas bedri dsikkaku israkt, jo, jo dsikkafi rakke, jo wairal darba un naudas bija wajadsigs. Meestneeks jaw bija wiffu sawu naudu ar to rakkšanu istehrejjs, un gribbeja sawu 4to daku pahrdohht par 90 rubuteem, bet neweens to ne gribbeja pirkt. Sawu beidsamu graffi salassidams,

meestneek's ar saweem draugeem wehl kahdas pehdas flinti ar pulveri isplehfinaja un redsi, usgahje tif dauds selta, ka tuhdaal pimeja deenâ dabbuja seltu preeksch 10 tuhst. rubl. Nu meestneekam par 4to daku no pefnas fohlija 60 tuhst. rubl., bet ne dewe.

Zits selta mekletajs arri bija jaw ilgi pehz labbu selta bedri razzis un meklejis, bet welti; beidsot pehz leelas meklefchanas usgahje tahdu labbu weetu, ka ihfâ laikâ preeksch 50 tuhst. dahdereem selta no sawas bedres israfte. Schis wihrs no dascha selta tâ kille pahreemt's, ka sawâ prahtâ palikke duls un sawâ dullumâ no lohga isleheje ahra un pahrlause kallu. Wehl no 3fcho wihru stahsta, kas atradde tif dauds selta, ka wihsch no ta leela preeka palikke duls, tâ ka wajadseja tralku-nammâ eelikt. Tâ eet naudas fahrigeem.

Geksch teem 10 gaddeem, kamehr eeksch Australias seltu melle un atrohn, irr jaw wairaf kâ preeksch 100 reis 100 tuhst. rubl. selta israfks un isfkalloht no smiltim; gan warram dohmaht, ka tannis weetas, kur to seltu melleja, buhs salaffijufchees daschadi kaudis. Kas jaw zittur ne warreja dsihwoht, tas behdse us Australiu, zerredams, fihê bes leela puhlina baggats palikt. Slepkiwi, sagti, frapneeki tur no wissahm pasaules mallahm fakhje un tur bija dsihwofchana, ka bailes to dsireht. Kur weegli nandu fapeln, tur arri weegli nandu isdohd. Daschs, kas deenâ bija dauds selta israzzis, nakti to atkal pahrdsehre, woi ar fahrschu spehleschanu isgahje, zerredams, ohtrâ deenâ atkal selta deesgan dabbuht. Nemeens ne gribbeja laukus kohpt; wissi fkehje seltu melleht, tâ ka maise bija ar seltu usfverrama. Weenu birawu seenu aismaksaja ar 300 rubl.; kartuppeku muzzi ar 75 rubl., weenu kahpostu galwinu ar 75 kap. un 2 jahkus ar 10 rubl., weenu tihteri ar 20 rubl. kas weenu sirgu ar kutscheri turreja, tam isgahje 2800 rubl. Tahda dahrdsiha taggad tur wairaf naw. Landis palikkufchi gudraki un fahkufchi semmi kohpt un ar semmes kohpschanu wairaf nopelnijufchi, ne kâ ar selta rakfchanu. Itt ihpaschi eeksch Australias isdohdahs labbi ar aitahm. Awju gans wairaf tur lohnes dabbu, ne kâ pee mums fungi, kas augstâs

weetas irr un ar 4 sirgeem brauz. Awis Australias tukfnesi warr labbu bariibu dabbuht un dohd labbu fmalku willu. Ta semme, kad labbi teek kohpta un apstrahdata, irr augliga un jaw taggad eeksch Australias wairaf iskuff, kâ wajaga preeksch maises.

Sauna pasoule raddufsees eeksch Australias eeksch fcheem gaddeem; kam eeksch Gulant'es un zittâs semm's ne eet labbi, tas welkâhs prohjam us Australiu. Bet ne dohmajeet ka wisseem labbi eet. 100 un 1000 aiseet pohstâ, apmirst jeb teek nokauti; bet tomehr atkal irr dauds. Kam labbi eet. Zittâs semm's kaudis par dauds kohpâ dsihwo, tâ ka wairaf naw ruhmes; tâlabb teem irr jawelkâhs prohjam. Pee mums wehl ruhmes deesgan. Ta tiklai mehs spehtum wissas atmatas un tukfchas weetas, kur nedf fahle, nedf kohli aug, usplehst augscham un labbi apstrahdaht, tad pee mums, lai gan nekur ne warr no semmes skaidru, gattawu seltu israkt, wairaf selta nopelnitum, un labbaki dsihwotum, ne kâ Australiâ. G. K.

Sluddinaschanas.

No Saks malkas pagasta teefas tohy zur scho sluddinaschanu wisseem teem, kas pee Saks malkas pagasta peerakstiti un ahrapufs sawa pagasta dsihwo, — tiklabb wihrischkeem kâ seewischkeem un arri ispiertem netruhscheem, woi ar jeb bes passchem, — ta taggadeja peedereschana pee winna pagasta tahdâ wihsê usfazzita, ka winneem nablamâ pahrrakstifchanas terminâ tanni 23fchâ Aprili 1861 pee sawas pagasta draudies, kad zittur ne pahrrakstitohs un ne buhtu usnemschanas fihmes lihds 2 tram Webruari m. g. fcheit weenestufchi, buhs atpakkaf janahf un eerahdih's deenafis japeenem. 3

Saks malkâ, tanni 10tâ Oktoberti 1860.

(Nr. 142.)

Peeschdetais: Freymann.

Striweris: W. Kronberg.

Rosagti Laps muischas Stuhmannu Kohrentschu fainneekam diwi nupat ruhniiti sirgi: weens melns ar luylu asti, sedullas weeta eeberschts, peektajâ gaddâ; ohtrs bruhs ar baltu strihu pee peeres, pufstrescha gadda wezs, prahws no auguma. Gehdigam usmihnetajam malfahs Zesgawâ pee laupmannâ Neimanna, Esera eelâ, 10 rubl. pateizibas nau- 1

Br i h w d r i l l e h t.

No jubrmallas-gubernementis augstas waldfchanas puffed: Collegemrath G. Blaesje, Jersor. Zesgawâ, tal 18. Oktoberti 1860. No. 176.